

жен обладать профессиональными навыками, и читать такие проявления психики допрашиваемого. В заключение вышеизложенного, следует подчеркнуть, что допрос свидетелей по фактам загрязнения водоемов представляет определенную специфику, без учета которой невозможно рассчитывать на успех расследования преступлений данного вида. При этом независимо от категории участников этого следственного действия, необходимо соблюдать обязательные процессуальные правила которые устанавливает УПК в отношении проведения допроса. Несоблюдение этих правил влечет за собой недействительность показаний как источника доказательств.

ЛИТЕРАТУРА

1. Кримінально-процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / Відп. ред.: С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. – Х. : Одісей, 2013. – 1104 с.
2. Порубов Н. И. Допрос в советском уголовном судопроизводстве / Н. И. Порубов. – М., 1976.
3. Дулов А. В., Нестеренко П. Д. Тактика следственных действий / А. В. Дулов, П. Д. Нестеренко. – Минск, 1971.
4. Усманов У. А. Тактика допроса на предварительном следствии / У. А. Усманов. – М., 2001.

*Н. М. Денисяк,
викладач кафедри цивільного та господарського права і процесу
Інституту національного та міжнародного права,
Міжнародний гуманітарний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ НОТАРІУСІВ УКРАЇНИ

Питання професійної етики займає значне місце в діяльності нотаріусів, оскільки до них висуваються високі вимоги як до спеціалістів, як до особистостей з точки зору особистісних якостей, а також поведінки в позаробочий час. Такий підхід є характерним для всіх юридичних професій, представники яких виконують публічно-правові функції незалежно від того, чи є вони посадовими особами чи особами так званих ліберальних професій.

Етика від грецького «ethos» – «характер», «стан духу» належить до моральних оцінок, які використовуються в повсякденному житті. Етика пояснює мораль (лат. mores – звичаї) як одну з форм суспільної свідомості, як суспільний інститут, який виконує функцію регулювання поведінки людей у всіх сферах суспільного життя.

Кант писав, що етика є трампліном, який дозволяє людям піднятися вище самих себе, звільнитися від егоїстичних нахилів і бачити в інших особистостях «особистість» [5, с. 244]. На думку П. Гольбаха, етика є наукою про відносини, які існують між людьми, і про обов'язки, які впливають з цих відносин [3, с. 122].

У визначенні етики багато спеціалістів сходяться на тому, що це поняття є наукою, яка вивчає і дає науково-теоретичні основи моральним вчинкам людей, їх моральним взаємовідносинам, моральній свідомості. Також, один із

спеціалістів у галузі етики С. Ф. Анісімов стверджує: «В загальному етика – це наука про «правильну» і «неправильну» поведінку» [4, с. 237].

Професійна етика – система конкретизованих моральних норм і принципів з врахуванням особливостей тої чи іншої професійної діяльності людей. На думку А.С. Коблікова, поняття «професійна етика» зазвичай застосовується для визначення не стільки етичної теорії, скільки своєрідного етичного кодексу людей визначеної професії [6, с. 16]. Професійну етику можна розглядати як сукупність правил поведінки визначеної соціальної групи, яка забезпечує моральний характер взаємовідносин з професійною діяльністю. Що стосується професійної етики нотаріуса, то вона репрезентує взаємозв'язок і взаємообумовленість правових та моральних принципів, норм, правового і морального пізнання.

У нотаріусів України поки що немає свого етичного кодексу, але наказом Міністерства юстиції України від 04.10.2013 р. затверджені нові Правила професійної етики нотаріусів України. Ці Правила визначають загальні стандарти професійної етики нотаріуса, морально-етичні принципи нотаріуса при здійсненні нотаріальної діяльності та професійно-етичні правила поведінки у відносинах з колегами, Нотаріальною палатою України, державними органами, установами, організаціями, фізичними та юридичними особами [2, с. 2].

Метою Правил є встановлення стандартів етики нотаріусів у процесі здійснення професійної діяльності та надання публічних послуг, зміцнення довіри до нотаріату з боку держави і суспільства, захист честі, гідності, ділової репутації нотаріуса.

Правила є обов'язковими для нотаріусів. Порушення Правил тягне за собою відповідальність у порядку і випадках, передбачених Законом України «Про нотаріат» [1, с. 6].

На мою думку, слід більш детально зупинитися на вимогах до професійної етики нотаріусів:

- бути компетентним і старанним;
- захищати права та інтереси людини, суспільства і держави, дотримуючись букви і духу закону;
- сприяти ствердженню в суспільстві віри в закон і справедливість;
- завжди бути чесним, сумлінним, безкорисливим та неупередженим;
- не вчиняти у своїх інтересах та в інтересах інших осіб дій, які могли б поставити під сумнів неупередженість та незалежність нотаріальної діяльності, скомпрометувати нотаріуса і нотаріальну спільноту в громадській думці, завдати шкоди честі та гідності професії нотаріуса;
- не допускати дискримінації особи-учасника нотаріальної дії за расовою, етнічною, національною, посадовою, майновою, релігійною або іншою ознакою, а також посилаючись на такі ознаки, що посягають на честь і гідність особи;
- підтримувати всі заходи, які можуть поліпшити якість або доступність професійних послуг у галузі нотаріальної діяльності;
- постійно підвищувати свій професійний рівень, юридичну та технічну компетентність, вивчати чинне законодавство і нотаріальну практику;

- уникати особистої участі в діяльності політичних партій і об'єднань, залучення до політичної діяльності, яке не дозволяє зберегти статус нейтральності, об'єктивності та незалежності професії нотаріуса;
- зберігати нотаріальну таємницю;
- забезпечувати у своїй діяльності високі критерії та вимоги культури спілкування, намагатися в будь-якій ситуації зберігати витримку і особисту гідність.

Професійно-етичні правила поведінки нотаріуса встановлюють, що у відносинах з іншими нотаріусами та нотаріальною спільнотою нотаріус зобов'язаний: будувати свої стосунки на принципах взаємоповаги, довіри та професійної взаємодії, виявляти коректність і доброзичливість; ставитися до колег по юридичній професії з повагою, довірою та в дусі доброзичливого співробітництва; підтримувати сприятливий морально-психологічний клімат у нотаріальній конторі та нотаріальному співтоваристві в цілому, уникати проявів шкідливих звичок і особливостей поведінки, які можуть образити людську гідність і негативно сприйматися оточенням; демонструвати чемність, вміння володіти собою та повагу до колег, сторін чи сторони правочину, не застосовувати ворожі, образливі слова та заяви при спілкуванні; бути ввічливим і тактовним, інформуючи своїх колег з питань, які можуть вплинути на їх роботу, потенційних професійних труднощів та інших проблем, що вимагають професійної солідарності; достовірно і оперативно відповідати на звернення та запити колег, що стосуються професійної діяльності; надавати допомогу і передавати професійний досвід молодим нотаріусам у межах корпоративної професійної солідарності й турботи про престиж професії та нотаріальної спільноти; вживати всіх можливих заходів щодо дотримання законодавства та морально-етичних принципів співробітниками нотаріальної контори [2, с. 24]. Крім того, правила регламентують поведінку нотаріуса у позаслужбовий час. Згідно з правилами, дії, зовнішній вигляд та поведінка нотаріуса повинні відповідати нормам суспільної моралі та професійним етичним стандартам. Контроль за дотриманням етики здійснює нотаріальне співтовариство. У разі недотримання положень про професійну етику нотаріуси зобов'язані дати особисті пояснення в нотаріальній палаті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
2. Про затвердження Правил професійної етики нотаріусів України : Наказ Міністерства юстиції України від 09 жовтня 2013 р.
3. Гольбах П. Естественная политика, или Беседы об истинных принципах управления / П. Гольбах. Избранные произведения : в 2-х томах. Т. 2. – М., 1963 г.
4. Анисимов С. Ф. Мораль как сторона человеческой деятельности / Структура морали и личности. – М., 1977 г.
5. Кант И. Критика чистого разума / Имануель Кант; [пер. з нім., прим. та післямова І. Бурковського]. – К. : Юніверс, 2000. – 502 с. – (Філософська думка).
6. Кобліков О.С. Юридична етика : підручник для вузів / О. С. Кобліков. – М. : НОРМА, 2000. – 168 с.